

# RUB A LÍC REVOLUCE

Mám přátele v kapitalistickém světě, kteří mi nepokrytě záviděli, že my v Československu na koni do přírody smíme prakticky bez omezení, zatímco oni jsou odkázáni na vyhrazené jezdecké stezky a pod střechy krytých jízďáren.

Zas taková idylka to nebyla. Kryté jízďárny nám většinou pořád ještě chybějí, což komplikuje a zdržuje přípravu sportovních koní. Ale do přírody na koni podle pravdy smíme. Samozřejmě jsme zažili, jak traktoristé bezohledně a beztrestně jezdili vrostlou pšenicí, protože nikdo nespravoval díry na polních cestách. A zažili jsme, jak tíhle traktoristé třeba psali anonymy, když někde někdo na koni šlápl na družstevní louku. Přestože likvidací mezí a úvozů, scelemím lánů do nešťárných celků ubylo rozmanitosti jezdeckých výletů, bylo to pořád ještě nádherné. Skoro jako za starých dobrých časů, kdy věděli, že koňské kopyto půdu neutužuje, ale šetří, a na souvraticích bývalo nejlepší obilí. Tohle bych si přál, aby zůstalo.

Listopadová revoluce přinesla i snižování stavů koní. Myslím si, že kdyby byl náš chov koní fungujícím hospodářským odvětvím, leckde by se to nestalo. Kdyby byl kůň uznávaným kulturním statkem, opět by se to leckde nestalo. Nejsme tak chudí, abychom si nemohli dovolit kulturu. Ale naše velkozemědělství všeobecně zachází se zvířaty nekulturně, týrá je nepřátelskými technologiemi, neváží si laskavých ošetřovatelů. A to ani tam, kde jde o zvířata uznávaná „užitečná“. Co s „neužitečným“ koněm? Proč si nevážíme, že obohatí dětství našich či sousedovic dětí?

A teď revoluce, trůny socialistických zemědělských podniků se otřásají. Je odvolán předseda nebo odstoupí ředitel. Jak snadno podlehne nástupce padlé veličiny pokušení zalíbit se zjitřenému plénu a koně zruší, rozprodá. Lidé se dodatečně obvykle přesvědčí, že podnik bota tlačí jinde, ale už je pozdě. Dobrý podnik těch několik koní určitě uživí a špatnému jejich likvidace jistě nepomůže.

Vzpomínám si třeba, jak to vypadá v Holandsku. Tamní sedlák spoléhá taky na traktor, ale ten jeden veliký těžký kůň se pase s kravami skoro všude. Je to tradice, jistota, že svět je v pořádku jako byl za otce, děda, praděda. Asi to taky stojí peníze. Jenže pohled je na to hezký, a nejen chlebem živ je člověk. A ve městě? Asi půl hodinky po tom, co děti přišly ze školy, otevřou se branky zahrádek a vyhrne se kavalkáda poníků s malými jezdci v sedle. Alespoň jsem to viděl v okrajové čtvrti Rotterdamu. A lidé se usmívají.

Revoluce bývají zlé. V té předešlé listopadové revoluci zaútočili muži na arabský hřebčín Antoniny na tehdy polské Ukrajině. Osmdesátiletého knížete Romana Sanguszka utloukli klacky a jeho arabským hřebcům, než je oběsili, vypíchali oči. Ke zvýšení životní úrovně mužiků to nejspíš moc nepřispělo.

Samozřejmě nebude možné, aby chovy koní byly tak hrubě ztrátové, jak mnohde jsou. Určitou naději skýtá možnost spolupráce se zahraničním partnerem. Ta ale vyžaduje značnou profesionalitu zacházení s koněm, aby partner našel u nás takový obraz chovu koní, na jaký je zvyklý. Zahraničního partnera na úrovni odradí, když uvidí nevětrané stáje, bití koní při kování, křik ve stáji a koně pořád zavřené, místo aby byli na pastvě. Je konečně čas si uvědomit, že v úspěšném zahraničí to rozhodně nedělají po strejčovsku, to by daleko nedošli.

Někoho mohou věty o úspěšném zahraničí dráždit. Já bych taky raději tvrdil, že pašáci jsme my,

jenže to není pravda. Naše hřebčiny se například téměř necítí odpovědnými za úroveň hippologické kultury ve státě. I toho Pecháčka si musely koupit, aby se dostaly na špici skokového sportu. V drezúře mohou jen tiše vzpomínat časů Hanuše Pitlika. Ani v military už jednoznačně nekralují. Snad ještě ve čtyřspřeží, ale i tam ujely z evropské špičky někam do suterénu.

Obecně se ví o bídě učňovského školství. Tam, kde má být zajištěn pokrok, musí být školství v předstihu před praxí. Musí mít kontakt s ostatní Evropou, aby škola měla čím zúrodnovat domácí poměry. Irská děvčata, která jako levné pracovní síly nahradila ošetřovatele ve spoustě západních sportovních stájí, působí ve srovnání s našimi vyučenci daleko profesionálněji. Vůbec nejde o výuční list samotný, ale o jeho odbornou a tím i společenskou váhu. Jde o to, co takový vyučenec umí nebo neumí ve stáji i v sedle. Učňovským školstvím to u nás končí, ale vyučenec bohužel není schopen na úrovni sám pracovat, natož si sám velet. Potřebuje ještě léta na sobě pracovat a od někoho se učit. Dejme konečně učňovským školám možnost, aby svou výuku profilovaly tak, jak si jejich mnohdy nečekaně nadaní adepti zaslouží. Není tajemstvím, že podobně jako na lesnické, se i na školy pro chovatele koní hlásí mnozí mladí romantikové, kteří mají na víc. Toho bychom měli využít ve prospěch věci. Je totiž dobře, když chytrí nadšenci zůstanou v chovu koní, mohou mu velmi pomoci. Není tak dobře, když zklamání úrovní profese odejdou třeba za volant mlékárenského cisternového vozu, kde si vydělají hodně peněz. Není pro chov koní ani dobře, když se stejně zklamání stanou docenty medicíny.

V březnovém úvodníku z důvodu určeného rozsahu textu přišla zkratka ta generace čtyřicátníků, o níž říkám, že je obětí Nejedlého školských reforem. Rád bych to trochu rozvedl.

Ze středních škol tenkrát vymizely latina, logika, psychologie, deskriptivní geometrie a další disciplíny, které hnětly mozky studentů k tvůrčí duchovní práci. Jazykům pak kralovala ruština, bohužel jazyk mimo středoevropský hippologický kontext.

Obecné vzdělání, o kterém jsem mluvil už minule, je tím pozadím, které ovlivňuje odborná rozhodnutí lidí s hlediskem slušnosti, mravnosti, krásna a dalších kulturních zřetelů. Jazykové vzdělání umožňuje nahlédnout přes plot k sousedům, pochopit hlubší souvislosti a vyhnout se tak bezduchému opičení i nesoudnému odmítnutí cizích vzorů.

Slovo kultura, o kterém už jsem se také zmínil, je pro chov koní a jezdeckví klíčovým slovem. Marně neříká antické přísloví „Omnis nobilitas ab equo“, že všechno ušlechtilé pochází od koně. Příkladem budiž rytířskost a kavalírství, obojí má co dělat s koněm a jezdeckvím.

Apropos kultura. Už jsme jednou měli státního prezidenta, který přišel ze sféry kulturní. Byl to TGM, mimořádný filozof. Měl koně rád a obrázky jeho štíhlé, asketické postavy na koni jsou důstojné, samozřejmě, normální. Jezdil na koni v Lánech i na letním sídle Topoľčiankách. Dokonce v létech tuhé normalizace udržovali lidé pamětní desku nahoře na hradní zřícenině Hrušova nad Topoľčiankami, svědomitě ji vláčeli zpět, pokud ji zlá ruka shodila s jejího místa dolů.

Pan prezident Václav Havel je tedy druhým mužem kultury, který přišel za prezidentský stůl na Hradě. Naši koně už naléhavě potřebovali státníka, který má opět rád koně, protože mu jeho kulturní zázemí prosť nedovoluje jinak.

MVDr. NORBERT ZÁLIŠ